

Dražen Vlahov, *Glagoljski rukopisi iz Roča: iz Knjige crkve i bratovštine sv. Bartolomeja (1523.-1611.)*, Posebna izdanja Državnog arhiva u Pazinu, sv. 15., Glagoljski rukopisi 5, Državni arhiv u Pazinu, Pazin 2007., 643 str.

Autor je uvodni dio studije podijelio na nekoliko cjelina odnosno poglavlja. Poglavlje *Uvodne napomene* (11-12) osim kratkoga povijesnog pregleda mjesta Roč od prva njegova spomena do trenutka kad ulazi u sastav Republike Hrvatske, daje prikaz uloge ročke zajednice u crkvenoj povijesti te osvrtno na nekoliko fragmenata brevijara i glagoljskih crkvenih knjiga poteklih iz toga kraja. Usporedo s tim autor spominje i poznate javne osobe Roča koje su svojim kulturološkim djelovanjem obilježile njegovu povijest.

U poglavlju *Knjiga računa bratovštine (crkve) i općine Roč* (13) te *Knjiga bratovštine sv. Bartolomeja (1523.-1611.)* (14-15) Vlahov pojašnjava ustrojstvo i karakteristike *Knjige*, a zatim i tehnike, odnosno izvore kojima se služio prilikom njezine transliteracije. Na kraju je opisao i znanstvene dosege svih autora koji su se bavili proučavanjem tih tekstova.

U poglavlju *O zapisivačima glagoljskih tekstova* (16-26) analizira i interpretira dostupne mu podatke o osobama za koje se kroz tekstove daje zaključiti da su bili zapisivači *Knjige*. Uz Ivana Kovačića, Ivana Benčića, Jeronima Grebla, Ilije Pecarića i ostalih zapisivača, glavninu svojih pojašnjenja posvećuje popu Šimunu Greblu, najpoznatijem piscu i prepisivaču glagoljskih tekstova u povijesti Roča. Središnje mjesto u tom poglavlju zauzima njegovo nastojanje da razriješi godinu rođenja i smrti tog popa glagoljaša, jer je, obrađujući tekst *Knjige*, došao do novih podataka koji su mu uvelike pomogli u istraživanju tog pitanja.

U poglavlju *Knjiga računa bratovštine sv. Bartolomeja u Roču (1523.-1661.)* (26-35) autor je popisao stare mjere za vino, žito i općenito krute i tekuće tvari te ih usporedio ponegdje sa šupljim mjerama ondašnjih susjednih gradskih zajednica, ali i s današnjim standardiziranim mjerama. Na tim stranicama djela dan je uvid u stanje lokalnoga gospodarstva, pa autor donosi sve prihode i rashode bratovštine, odnosno opisuje na koji se način bogatila i kako je i na što trošila svoje financijske resurse. Autor navodi i cijene poljoprivrednih proizvoda, stoke i peradi koje su bile predmet trgovanja, ali i voska, tamjana, svijeća, sira, vune i posuđa koje je služilo kao crkveni inventar. Razmatra i visinu nadnica za rad u župi.

Prezentirajući podatke za proučavanje kulturne povijesti Roča, autor drugi dio studije *Knjiga bratovštine sv. Bartolomeja kao izvor za povijest kulture u Roču* (35-44) dijeli u dvije skupine. U prvu ulaze tekstovi koji svjedoče o izgradnji i dogradnji sakralnih objekata odnosno sakralnoga kompleksa u Roču u XVI. st.: zvonika, župne crkve sv. Bartolomeja i kapelice sv. Antona (36-42). Oni svjedoče o graditeljskoj djelatnosti na spomenutim objektima te ih autor upotpunjuje opisima današnjeg stanja sakralnoga kompleksa, uspoređujući ih s podacima koje donose Radovan Ivančević u radu *Gotičke crkve u Roču* i Zvonko Balog u radu *Kvaderna Sv. Bartula i knjiga računa u Roču*. U drugu su skupinu svrstani zapisi o nabavi opreme odnosno zapisi o dobavljanju i posjedovanju crkvenog inventara (43-44). Zapisi su vrlo nedvosmisleni i govore o opremi interijera bratovštinske crkve.

Posljednje područje autorova interesa jesu obiteljska i osobna imena spomenuta u *Knjizi* (44-46). Metoda kojom se autor služio pri izradi popisa imena u *Knjizi* jest sustav eliminiranja imena i prezimena koja se pojavljuju dva ili više puta, a istodobno je odbacio i sva ona imena za koja se moglo pretpostaviti da se radi o pogrešci prepisivača. Na taj je način autor uspio zabilježiti i popisati više od 700 različitih osoba.

Uvodna studija završava poglavljem *O transliteraciji zapisa* (46-49), u kojemu su upute za čitanje tekstova, na kraju kojih je u tablici prikazana glagoljica s pripadajućim broječanim vrijednostima odnosno latiničkim ekvivalentom slova (49).

Za uvodnom studijom slijedi sama *Transliteracija glagoljskoga teksta* (53-368), na koju se nadovezuju *Preslici glagoljskih zapisa* (371-546), a knjiga završava cjelinom *Prilozi* koja objedinjuje osamnaest zasebnih jedinica poredanih na sljedeći način: *Prilog 1 (Kronološki predmetni red zapisa)* (549-569), *Prilog 2 (Popis starješina bratovštine sv. Bartolomeja)* (570-575), *Prilog 3 (Pregled cijena živine)* (576-578), *Prilog 4 (Cijene mesa)* (578), *Prilog 5 (Pregled cijene kože)* (578-579), *Prilog 6 (Pregled cijene sira, skute i loja)* (580), *Prilog 7 (Pregled cijene vina)* (581), *Prilog 8 (Zabilježene cijene ulja)* (582), *Prilog 9 (Cijene žitarica)* (583-585), *Prilog 10 (Cijene tamjana, voska i svijeca)* (585), *Prilog 11 (Cijene vune)* (586), *Prilog 12 (Zabilježene cijene posuđa)*, *Prilog 13 (Cijene zemljišta)* (587), *Prilog 14 (Pregled iznajmljene živine)* (588-591), *Prilog 15 (Pregled iznajmljivanja zemljišta)* (592-607), *Prilog 17 (Češće upotrebljavane ligature)* (608-611) te *Prilog 18 (Abecedno kazalo osoba koje se spominju u Knjizi bratovštine sv. Bartolomeja iz Roča (1523.-1611.))* (612-639).

U *Prilogu 1* zapisi su podijeljeni u četiri segmenta: *Zapisi o godišnjim prihodima i rashodima* (549-567), *Zapisi o iznajmljivanju i kupnji živine, zemljišta i kuće* (556-567), *Zapisi o nabavi crkvene opreme i uređenju crkve* (567) i na kraju *Zapisi o podmirivanju novčanih obveza* (567-569).

U *Prilogu 2* naveden je popis starješina; s godinom zapisa donosi se ime i prezime starješine i njegova pomoćnika (*tovariša*) i napomena u kojemu se transliteriranom zapisu navedeni starješina spominje.

Od *Priloga 3* do *Priloga 17* statističke 'rubrike' navode se tablično, a sami podaci u tablicama variraju ovisno o čemu se govori. Tako se npr. u *Prilogu 11* uz godinu spominjanja navode rubrike o količini, cijeni vune i napomene koje se nalaze u tekstovima, dok se tablica u *Prilogu 16* upotpunjuje odnosno mijenja podacima o vrsti poslova uza stalne rubrike o godini, cijeni i napomenama (koje se nalaze u svim tablicama).

Prilog 17 u latiničko-glagoljskoj transliteraciji donosi češće upotrebljavane ligature u spomenutih zapisivača: Š. Grebla, J. Grebla, I. Benčića, I. Kovačića te ostalih.

Prilog 18 je zapravo indeks imena transliteriranih tekstova u kojemu su navedena sva imena koja se spominju u *Zapisima*, a uz koje se donose mjesta njihova pojavljivanja u tekstovima.

Na kraju su studije sažeci na talijanskom (640-641) i engleskom jeziku (642-643).

Aleksandar Žigant

Ljerka Šimunković, Nataša Bajić-Žarko, *Iz korespondencije Dominika i Ivana Luke Garagnina*, Građa i prilozi za povijest Dalmacije, sv. 20, Državni arhiv u Splitu, Split 2005., 359 str.

Plemićka obitelj Garagnin (zavičajem iz Mletaka) u društvenom je, kulturnom i gospodarskom životu Splita i Trogira, ali i Dalmacije u cjelini, imala u XVIII. stoljeću i u prvoj polovici XIX. stoljeća iznimno zapaženu ulogu. Trogirski plemići od 1773. godine, ženidbenim vezama srođeni s uglednom i drevnom zadarskom plemićkom obitelji Fanfogna (ogranak Fanfogna-Garagnin), zakupnici državne desetine i duhana u Dalmaciji, posjedni-

